لە ناخەوە

پارێز

١٩٨٤

وەک عاشقێکی چاوی شەم
وەک دێوانە
بۆ ڕوو نەکەمە کوێستان و
لەو کێوانە ؟
نەبمە هاوەڵی باڵندە و
زیندەوەرانی دۆڵ و چەم ؟
دەنگ و ووشەم
ئاوێتەی جووکە و جریوە و
سرتە و سیڕەو قاسپە نەکەم
بۆ ئایندە و
بۆ هەمیشەم
گەڕانەوەم بەرەو سروشت
نەکەم بە ڕەفتار و پیشەم
****

من زادەی بێشەی بیشوان و
خزینەی زنجی بەرد بەرد بم
بۆچی نەچم لەوێ شوان و

هاوساو هاوشانی گابەرد بم ؟
****

بەو شاخەوە
کاتژمێرێکی سەردانی
ئەشکەوتێکی مەنگ و هێمن
نادەم بە ساڵێک زیندانی
ناو زەلکاوی ئاوەدانی
لە تەمتومانی لیخنی تاواندا .. ون
****

بەداخەوە
شاری بە ناو شیعر و جوانی
جێی منێکی پاکی تێدا نابێتەوە
لە بەر هەندێ نامەردانی !
ڕاپۆرت نووسی ، زمان لووسی
دەروون تاریک لە ناخەوە
****

کە نامۆ بم
بۆچی کۆیلەی شەقامی دیلی
گەڕێنی خوا پێداو بم ؟
کە نامۆ بم
بۆچی میلی
خولگەی بازنەی شەستی داو بم ؟
قەدەر بام داو بام داو بام دا
ڕێ هەڵە بووی ناو گەرداو بم

نالّەیەک

١٩٨٦

من چیم ؟ چڵە ئاو ماڵکێکی
ڕووباری تووڕەی زستانم
بە تەوژم و گوڕ تێی کەوتووم
لە کەنارێک تووڕی داوم

وەک کوێرێکی سەرە نوێڵکی
ڕێ هەڵەبووی بێ گۆچانم
نە چاو ساخێ پەلی گرتووم
نە دەریش دەچم لە داوم

من نێچیرێکم ڕاو کراو
لە دەشتێکدا فڕێ دراو

نەکەسێک دێت بە فریادی
دادەکانی بێ دادمەوە
نە شیرینێک ڕوو دەکاتە
ناو بێستونی فەرهادمەوە

دایە گیان

١٩٨٩

دایە گیان خونچەی بەهاری تازە
لە لێوی تۆوە بزەی دەپشکوێ
هەرچی پرشنگ و سۆز و ئاوازە
بێ تۆ هەموویان دەخەمە پشت گوێ

دایە گیان هەرچی گەشەی دونیایە
بێ تۆ لام پولێک ناهێنی بە خوا
سروشت و گەردوون هەرچێکیان تیایە
هیچ بوونێکیان لام ، نانوێنێ بە خوا

دایە گیان لێوی خەم لەسەر نیشتوت
دەبێتە هەوێن بۆ خەمی گەورەم
ئارەقی ڕەنجی ساڵەها ڕشتووت
جۆگەلەم دەکات بە چەمی گەورەم

دایە ئەو کۆڵە ئازارە خەستەت
وا لە ناو سینەو جەرگی مندایە
ئەی بۆ سووک نابێت ئازاری جەستەت
کوێراییم دایە ، بۆت بمرم دایە

هەواڵەکان

١٩٨٨

هەواڵە دڵ تەزێنەکان
خورپە خۆزگە بەزێنەکان
نە یەکێکن ، نە دوون ، نە سێن
هەر کسپەیە و لە ناو جەرگەوە
هەڵدەسێن

نە دەن ، نە بیست
نە پەنجا و سەد
ئەوەندەم بیست
ئەوەندەم دی
هەموو خەونە ناخۆشەکان
هاتنە دی
****
ئازارەکان ، هێندە زۆرن
هێندە پارچە گۆشتی دڵ .. و
جگەر خۆرن
زەرووی لە خوێن بەربوەکان
بە تەغارن

لە ژمارە نایەن و نا
بە غار دێن و تێر ناخۆن و ناخۆن و نا
کوا کێمان هەیە لە خەوی
کۆشکی بلوورینی هەڵسێت
چ سەرۆکێک
لەم هەواڵانە دەپرسێت
کێ دەینووسێت ؟
کێ ویژدانی
زبرو زیخینی دەخوسێت
تا بینووسێت
تەنها دەبێت دەست و پەنجەی بەرگریمان
بە خوێنی خۆمان بینووسێت
منیش وەکو مامە خەمەی
خەم هەڵگرتوو
سەر هەڵگرتوو
بەو بارە پشکۆی خەمانە
ئاگر گرتوو
هاکا هەواڵی منیش هات
بووم بە کۆڵوو
خۆڵ و سووتوو
وەکو هەزاران کارەسات
لە هەواری پڕ مەرگەسات

شەهید

١٩٩١

ئەگەر شەهید خۆی بەخت نەدەکرد
پێم ناڵێن ئەی کێ قەڵای زۆرداری
شای تاخت دەکرد

ئەی ئەگەر شەهید سنگی نەدەکرد بەگژ شەستیرا
باستیلی نەمنە سوورەکەی بەعس بە کێ دەگیرا
بۆیە هەر کاتێک چووینە دیداری گڵکۆی شەهیدێ
بۆنی ئازادی و پیرۆزی و هیوای نەتەوەی لێدێ

بۆ یادی شەهیدانی حوزەیران و پیرەمێردی نەمر

١٩٧٠ / ٦ / ٩

ئەی حوزەیرانی خوێناوی
ئەو دڵۆپە فرمێسکانەی کە لە چاوی
زامداری کوردستانەوە بۆت ڕژاوە
لە سەر پەڕەی سپی گۆنای گڵکۆی شەهیدەکانەوە
بوونە شەوبۆی ووشەی زیندووی دەم گەشاوە
لە هێلانەی ناخی هەست و دەروونەوە
مەلەکانی تینووی "ژین " و " ژیانەوە "
کە لە یادیان نەچوونەوە
بەستەی هیوای بڕوایانە لە گیانەوە
لەوانەوە
بۆ گیانی پاکی پیرەمێرد ، بۆ شەهیدان
دیاری سۆزی یادگاری خۆشەویستیم بۆ هێناوی
ئەی حوزەیرانی ووڵاتی ئاگراوی
****
ئەی دەفتەری سوور بە خوێنی شەهیدانی
ڕێی ئازادی و سەرفرازی
شکۆ نامەی جێی شانازی

هەر دوێنێ بوو لە ئاگری ڕاپەڕینی پڕ هەڵمەتا
سەدان لاوی خاوەن بیر و بڕوای کوردی
بە خوێن ڕوومەتیان سوور کردی
لە بەرزایی لاپەڕەتا
هەردوێنێ بوو لە پێناوی مافی کورد و کوردستانی
" پیرەمێرد " ی مەرد و دانا
بە هەزاران ، جەستە و گیانیان پێشکەش کردی و خۆیان دانا
****

هەموو بستێکی ئەم خاکە
شەهیدێکی باوەڕ پاکە
ڕۆژ و مانگ و وەرزەکانی ئەم چەند ساڵە
حوزەیرانی گۆنا ئاڵی لە خەبات و خوێنا قاڵە
گوند و شار و کێڵگە و ڕوبار و پێدەشتی
هەموو هەناسەیەکیان هەر حوزەیرانە
لە مێژووماندا هەناوە و نیگای سەرچاوەی خەباتی
نەتەوەکانی جیهانە
****

لە سەر سنگی قەدپاڵەکاندا نوسراوی
بۆ نەبەردی قارەمانێتی هەتاوی
هێزو بڕواو تین و تاوی
تۆ دوو چاویت ئاگراوی ..
****

ئەی دەفتەری پڕ لە سەروەری و قوربانی
هەر پێرێش بوو دوای گڕ لە کاڵا بەردانی
بووکی ئاواتی مەهاباد
پایتەختێکی سەردەمێکی کوردی ئازاد
لە نۆزدەهەم لاپەڕەتا
لەگەڵ خنکاندنی زەنگی چوارچرادا

چوار ئەفسەرمان بە پێنووسی
سروودی هێز و نەبەزین
داستانی قارەمانێتی کوردیان نووسی
دژی دیلی و کۆیلەیەتی ..
بەڵام وەکوو پەرەمێردی نەمر ووتی
شەهیدانی ڕێی نیشتمان
گریانیان بۆ ناوی ئەوان وان لە ناو دڵی میللەتا
نامرن دەژین هەتا هەتا
****

ئەی گردەکەی مامەیارە
لە بەرزیتا بەرزی کورد و پیرەمێردی نەبەز دیارە
گڕی نەورۆزی پیرۆزی بەهاری سەربەستی دیارە
چرای " ژیان " و مامۆستا و پێشەوای زانستی دیارە
لە بڵندیتا بڵندی کورد و کوردایەتی دیارە
دوانزە سوارەی مەریوانی پشت بە یەکتری بەستن و سوێندی برایەتی دیارە
ئاسۆی ڕوونی پەندەکانی بیری پێشینانی دیارە
پەنجەی ناسکی مەولەوی و خانی و بێسارانی دیارە
کچی ئێلی جافی شۆخی ئاوێنەی دووئاوان دیارە
شەمی شەوانی دێوانە و لەو نازدارتر جوانیەکەی پەریخان دیارە
****

ئەی گردکەی مامە یارە
لە دامێنتا وەک سەرچاوەی کارێزەکەی وەستا شەریف
شەوخامە و ڕۆژنامە و ژیان و ژینێک دیارە
دێڕ دێڕ هیوایەک دەبینم لە تەک ووشەی نەبەزیندا
کوێرەوەرییەک دەبینم لەدەم بەستەی ڕاپەڕیندا
بەختیارییەک دەبینم لە پاڵ خەم و ماتەمیندا
نائومێدییەک دەبینم لەگەڵ بزە و گەشەی ژیندا

ئەشکی سوور بۆ ژوور دەبینم
مەرگی نزیک و دوور دەبینم
لەولا دڕکی تیژ دەبینم لەگەڵ سارێژی برینداا
مەرگەوەرێکیش دەبینم لەدەم هیوای مەم و زیندا
تێکۆشانی بێ ووچان و
کارەسات و مەرگەساتی کوردستان و
جەنگی جیهانیش دەبینم
هەرچەند سەدان کۆسپی گران ڕێگری بوو
بەڵام ئەو هەر بەرگری بوو
تا وەکوو مۆم توایەوە
ڕووناکایی دەدایەوە
بەبێ ئەوەی گوێ بداتە ووتەی بێ واتای ناحەزی
خاک پەروەر بوو تا ئەو کاتەی گیانی پێبەخشی نەبەزی
****

ئەی مامۆستا بێگەردە پیرە مەردەکەم
منێک تازە دەمەوێت باخ پەروەردەکەم
چۆن بتوانم چەپکێ خونچەت پێشکەش بکەم
(بۆ) ی بە پێز بێت
تا شایانی تێکۆشانی تۆی بەڕێز بێت
بەڵام ئەوەی لە دەستم هات بۆ یادی تۆ
ئەی باپیرەی پەندی کوردی بە ڕەنگ و بۆ
ئەم دیارییە بچووکە بوو بۆم هێناوی
بۆ یادی تۆ و حوزەیرانی ئاگراوی

قەدەرێ یار

-١-

هاوەڵی ژینە تاڵەکەم
مشوور خۆر و ئاوەدانی ناو ماڵەکەم
دایکی هەر پێنج منداڵەکەم
ئێستا لەگەڵ (هاوڕاز) ی جەرگمدا لە کوێن ؟!
بێ ناز و بێ ڕایەخ و نوێن !
****
تۆ بڵێی ڕێتان پێ بدەن
بخۆن ، بخۆنەوە ، بدوێن
تۆ بڵێی وەک پیشەیانە
بزر نەکرێن بێ سەر و شوێن ؟!
ئاخ چەند بە پەرۆشم بۆتان
ئای ئێستا چەندەم خۆش دەوێن !
****
من لەم کاتەدا چوومە ژێر هەورێکەوە
ناوەڕاستی سلێمانی
چەند هەنگاوێک لە ڕۆژهەڵاتی سەراوە
کاتژمێر سێ ی دوای نیوەڕۆ
برسیمە و پرسیارم هەیە
چیتان هەیە ؟!
ووتیانن بەس (نۆک)

ووتم بۆم بێنە و جامێک (دۆ) ی لەگەڵدا بێت
وەک دۆستی کۆک
****
ئێستا نان و خەم و دووکەڵ و قومە دۆ
دەخۆم و هەڵدەمژم و دەخۆمەوە
لە دوێنێوە
دووکەڵ نەبێ ، گەدەم زەوای نەچوشتبوو
دوو شەویش بوو
خەو لە چاوما ، نەخەوتبوو
****
ئەمڕۆش هاتمە دەرەوە بۆ چارەیەک
سەردان لەم و لەو لەپێناو ئازاد بوونتان
چوومە لای دەست ڕۆیشتوویەک
دەستی گۆج بوو
لەگەڵ دۆستێکی دێرینی سەر سپیدا (١)
چووینە لای کاربەدەستێکی ناو شاری تر (٢)
جوانترین دوو ئافرەتی شار میوانی بوون
بەڵێنی دا و چاوەڕوانم
کاتژمێر یانزە و چارەک بوو
یەکەم زرمەی ئەمڕۆی تۆپی ئێران هاوێژ
لە شار هەڵسا
دوو جوانەکەشی ڕاچڵەکاند
ئێمەش هەڵساین
لە کار بەدەست و جووت جوانیش پساین
هەتا ئەم کاتەش هەر گرمەی
تۆپ بارانە
لە هەردوو دیدەی منیشدا
بۆ ئێوە ئەشکی گریانە

ئەو قورئانە بەرگ سەوزەی
بەرگەکەت لێ داماڵیبوو
بۆت کردبوو بە دۆشەکی
چۆنت دانابوو لە جێگەی خۆیدا ماوە
ئەو بەرماڵەی دوای نوێژ ، چۆنت قەد کردبوو
لەسەر یەکێک لە قەنەفەی ژوورەکەدا
هەر لە شوێنی خۆیدا ماوە
وا دیارە کاتێ کە هاتوون بۆ گرتنتان
هەر فریای بەرماڵ قەد کردن کەوتویت و
ماوەیان پێ نەداوی
قورئانەکە بکەیتەوە بەرگەکەی خۆی
ئەوسا لەگاڵیاندا بڕۆی !
****

ئاخ ، ئازیزم ، ڕووناکایی کوژاوەی هێلانەکەم
ئاخ هاوڕازی گەورەکچی
قاپ شۆری دوای نان خواردنمان
کەی چاو و دڵ پێتان ڕۆشن بکەمەوە
چۆن دڵخۆشی داستان و زریان و هەستیار بدەمەوە !
ڕووناک ، ڕووناکی ماڵەکەم
ڕۆژی هەینی دووی تشرین بوو
کاتژمێر دوانزە و چارەک بوو
ئاسمانم لا ناشیرین بوو
لە بەغداوە لەگەڵ داستان و زریان دا
کەوتینە ڕێ
بۆ ئەوەی فریای خوێندنگەی
دوای پشووی هاوین بکەون
دوا نەکەون

کە سبەینێ دەکرێتەوە
****

بەڕێوە بووین
هەر دەیان پرسی کاتژمێر چەندە و
چەندی ماوە بۆشار
ووتم کچم ، پەلە مەکەن .. نزا بکەن
هەتا بێوەی بگەینە شار
ووتیان ئاخر پەلەمانە
بگەینەوە ، لای دایکمان ، خوشکەکەمان
زۆر دەمێکە نەمان دیون
****

لە(دووز) لامان دا و تەکانمان دا بۆ کەرکوک
جارێکی تر هەمان پرسیار
کاتژمێر چەندە و کەی دەگەین ؟
کاتژمێرم هێنایە بەر دیدەی داستان
میلی دەقیقە ژمێرم نیشانە کرد
ووتم بڕوانە هەر کاتێک
(میل) گەیشتە ئەم جێگایە
ئەوا ئێمەش گەیشتووینەتە شارەکەمان
****

(میل) گەیشتە شوێنی ئامازە بۆ کراو
ئێەش گەیشتووینەتە پشت
قەڵاتی بەرزی تاسڵوجە ..
ووتیان ئەی کوا سلێمانی ؟
ووتم کچم ها ئەوەتا ئێستا دەگەین
دابەزین تاکسیمان گرت
گەیشتین و لە دەرگامان دا تا دایە
یان دادە گیان

دەرکەمان لێ بکەنەوە
ئەو دەرکەیەی چل ڕۆژ لە مەوبەر جێمان هێشت
ڕۆژی (شەممە) کاتژمێر (هەشت)
نیوە سەتڵێک ئاویان بە دواماندا ڕژاند
گوایە بەڵکو ، لە دوای سەفەر
بێ وەی بین و
چۆن ڕۆیشتووین ، واش بێینەوە
****

گیانە وا ئەمڕۆش هەینیە و
کات پێنجی دوای نیوەڕۆیە
بۆ لە ماڵ نین ؟
ئاخۆ چووبن بۆ لای خزمێک
یان بازاڕێک
وا چاکە چاوەڕی بکەین تا دێنەوە !
****

دراوسێی دەستە ڕاستمان
هەستیان جوڵاو بانگیان کردین
چووینە لایان
دوای پشوویەک
بە زبانێک کە خەمگینی کردبووە بەر
هەواڵە جەرگ بڕەکەی بە گوێ دا داین
کە هەرسێکمان
بووینە نیشانەی تیرێکی
پڕ لە زاخاوی ژەهری ژان

---

(١) مامۆستا کەریم زەند .
(٢) کاربەدەستەکە [یاسر] بوو لە " منظمة " .
٥ / ١٠ / ١٩٨٧

دەستێک

١٩٩١/١٠/٢٤

سالڕۆژی چوارەمی " ٥ " قارەمانەکە
– ٥ – نەوجەوانی جەوامێر
– ٥ – دلۆڤانی چەلەنگی
خەڵکی وولاتێکی خوێندێر
– ٥ – خامەی خانی و جەزیری و حاجی و موختار
لە دوو ڕێیانی سەربەرزی و
سەرشۆڕیدا
یەکسەر یەکەمیان هەڵبژێر
هەمان کارەساتی (بەر سجن) و(فولکەی نالی) و
هەمان فلیمی (ڕۆشنبیر)
داستانە تراژیدییە سوورینەکەی
(٩) ی حوزەیرانی (٦٣) دێنێتە بیر
هەمان زنجیرە تاوانی یەک لە دوا یەکترە کانی
بەندیخانەکەنی بەغدا و نەینەوا و کەرکوک سەر لەنوێ
دێنێتە بیر
مێژووی پڕ لە قوربانیمان
دەنەخشێنێ بۆ باو باپیر
دەیدەنە دەست نەوەکانی داهاتوومان

بیپارێزن بە جەستە و بیر
****

دەستێک (٥) پەنجەی پیرۆزی
گوڵان ئاوێز
مەشخەڵێکی نەورۆزییان هەڵکردووە
گڕیان لە ئامێز گرتووە
نایانەوێت پێیان بڵێن دوورە پەرێز
ئای لەم دەستە یەکگرتووە
چ نێزەیەکیان لە سنگی
داگیر کەردا چەقاندووە
چەند خۆفرۆشیان لە ترسا تۆقاندووە
ئای لەم دەستە یەکگرتووە
چ ڕقێکیان لە دەروونی
سەرانی ئەمنە سوورەکەی سلێمانیدا چاندووە
ئای لەم پەنجانە چۆن لێکتر نابنەوە
هێڵێ یاسای زەبر و زەنگیان بەزاندووە
پەنجە گەورەکەیان " تاریق "
پەنجە تووتەکەیان بەرهەم
سێ پەنجەکەی تریان عەلی و حاجی و کەمال
قۆڵ و مەچەک شێرکۆ جددی
لە لاپەڕەی بەرگریدا جەستە و خۆیان
ناساندووە
شان و بازوو : کوردایەتی
سنگ : کوردستان و
هەست : هۆگر
دڵ : شۆڕش و
هێز : چالاکی
خوێن : دەمارەکانی ئەیلوول و

سی و هەناسە : وورەی خۆگر
چاو : بریسکەی خۆشەویستی و
(لێو) یش : بزەی دەم تروسکە
گوێ : بروسکە
گەروو : سروودی نەبەزین
قەڵای ووزە
شوێن : شار و شاخ
سلێمانی و دۆڵی جافەتی و قەرەداخ
****
ئەم پەنجانە دەبوون بە پردی دەفتەر و
پێنوسیان دەپەڕاندەوە
دەبوون بە پرشنگی ووشە و
دەچوونە لاپەڕەکانی نامەی جەنگاوەرانەوە
جانتایان دەدا بە کۆڵدا و
لە کرێوە ی سەرما و سۆڵدا
بە بنا ر و چەم و دۆڵدا
ئەشکەوتیان دەلەرزانەوە
دەبوون بە لیست و پیتاک و
(ساغی) و (دەرزی)
بە ژەمە نانی چارۆکەی
ڕێبوارانی ڕێی سەربەرزی
هەندێ جاریش لە شار دەبوون
بە سووژن و
دەچەقینە چاوی جانەوەرانەوە
****
دەستێک بوون هەر (٥) پەنجەکان
دەستێک بوون هەر (٥) مۆمەکان
دەستێک بوون هەر (٥) گەنجەکان

لە یەکتر جویٚ نە بوونەوە
پڵنگ ئاسا بەگژ مەرگا دەچوونەوە
تا ئەو کاتەی چوونە ناخی دەروونەوە
دەفتەری پڕ لە سەروەری شۆڕشی نوێی
هەرگیز لە یاد نە چوونەوە
١٩٩١/١٠/٢٤
لە هۆڵی ڕۆشنبیر کە جەماوەر ئەوەندە هاتبوون زۆرینە بە پێوە
ڕاوەستابوون خوێنرایەوە
بێگومان گەیشتۆتەوە بە ڕژێم لە ڕێی نۆکەرەکانیەوە.

لـه یادی " بێکەس" دا

١٩٧٠

بیست و دوو ساڵێک پێش ئێستا
لـه کانوون دا
لـه ژێر زەبری مـەرگ و تـەووژمـی گـەردوون دا
دڵێک وەستا
کە لـه ناخـی گیان و هـەستا
لـه دەروون دا
لـەگـەڵ پـەریی قژ زەردی شۆخـی هـەڵبـەستا
کسپە هـەستا
****
دڵێک وەستا
پڕ لـه خوێنـی سۆزی ووڵات پـەروەری بـوو
هـی مامۆستا
کە سـەردەمێک ڕابـەری بـوو
****
لـه کانون دا
لـەگـەڵ ئازادی وون بـوون دا
پێڵووی دوو چاوێ سـەر یـەک نیشت
چاوێ کە نیگای دەگرتـه

هەردوو تەنیشت
گوڵی ڕەنگا وڕەنگی دەکرد بە بەرۆکا
بە بەرۆکی شاخ و هەردی ئێسک سووکا
لەبەر خێسەی چاوچنۆکی خۆفرۆشا نەدەتروکا
****

لە کانون دا
نیشت ئەو چاوەی لە دامێن پیرەمەگرون دا
لە سای ئەزمەڕ و گۆیژە دا پێ دەکەنی
لەگەڵ مانگ و ئەستێرە دا ڕادەچەنی
بەڵام بە داخەوە هەرگیز لانەی ئارام ڕاینەژەنی
****

لە کانون دا
لەگەڵ هەناسەی زەبوون دا
پەنجەی پێنووسی دەستێکی بەهێز و تین
پەنجەی باوەڕی ڕاپەڕین
پەنجەی هۆنراوەی ئاگرین
کەوتە لەرزین
کە دەیچەقاندە دووچاوی داگیرکەری نەگریسەوە
بە بێ بەزین
بێ ترسی ڕێگری ژیان .. یا نان بڕین
ئەو مەچەکەی لە زنجیر و کەلەپچەی ناو بەندیخانە
سڵی نەکرد
ئەو مەچەکەی لە ئەیلوول دا نەبەردانە
وەکو دەنگی دلێرانە بانگی دەکرد
ژیان بۆ کورد ، مردن بۆ دوژمنانی کورد
****

لە کانون دا
لە تەک ناسۆری گەردوون دا

زمانێکی تەڕ و شیرین لە گۆ وەستا
کە سروودی ڕاپەڕینی لێ دەپژا لە هەڵبەستا
دەماری کوردی کورد پەروەر لە خوێنەوە
سەربەخۆیی دەخۆینەوە
لە ناوهەستا
کڵپەی شۆڕشی ئاگرین
یەکسەر لە گیان دا هەڵدەستا
****

لە کانون دا
لەگەڵ شادی ئاوابوون دا
گەرووی ئاوازێکی ڕەوان ، کەوت لە دووان
کە چریکەی .. بانگی ئازادی دەپژاند
بەو پڕیشکەی چاوی دوژمن دەهاتە هەژان
****

لە کانون دا
لەگەڵ تاسەی ناو دەروون دا
هەستێک کپ بوو ، هەستی مرۆڤێکی کورد بوو
هی هەستیارێک کە بە ژیری و ڕۆشنبیری
نەخشەی خاکە پیرۆزەکەی باو باپیری
هەڵگرتبوو هەرگیز نەدەچوو لە یادی
دەشی زانی کە نرخی ئەو هی ئازادی
لە خوێنی ئاڵ و گەشدا بوو
بۆیە دەیووت بە خوێن نەبێت
تا خوێنی سوور هەوێن نەبێت
ناسەندرێت
****

لە کانون دا
گیانێک وەستا

گیانی بێکەسی مامۆستا
بێکەسی نیشتمان پەروەر
بێکەسی باوەڕ ، زێڕ ، گەوهەر
بێکەسی شەیدای سەربەستی
دژی دیلێتی و ژێر دەستی
****

خۆی ڕۆیشت و ئەو باوەڕەی بۆ جێ هێشتین
تێی گەیشتین
لە سەنگەر دا پێی گەیشتین
نەمرد ، بەڵکو ژیایەوە
لەسەر لوتکەی چیا بەرزە بەرزەکان دا
لەگەڵ خۆر دا ، پرشنگی ڕوونی دایەوە
بوو بە مەشخەڵ
وا هەڵ بوو .. هەڵ

شەهیدان

هۆ شەهیدانی ڕێگەی ئازادی
بە خوێن سەلمانتان مەردی نەبەردن
پیرە مێژوومان ناچێ لە یادی
وەک ملوانکەی زێڕکردوونیە گەردن
****

هەر بن دەوەن و هەر بستە خاکێ
نیشانەیەکی ئێوەی پێوەیە
هەر سروودێکی لێوی (چالاکێ)
گوترابێت هی ئەودەشت و کێوەیە
****

شەقامێک نیە ، گەڕەکێک نیە
لێوی بە خوێنتان سوور نە کردبێت
چەک و قەڵەم و مەچەکێک نیە
دلێریتانی نەچەسپاندبێت

بۆ: ع. ئاگرین لە بنەماڵەی مەحوی شاعیر

١٩٨٦

ئاگرین گیان
برای ووشەی کرداری وەک بڵێسەی ژان
وەکو گەلێک هەواڵی دڵ تەزێنی تر
کە بە درەنگ
دەگەنە هەستی .. بێ ئاگای
گۆشەگیریم
هەروەکو نارنجۆکێکی بە زەبرو زەنگ
بشڵەقێنی گۆمێکی مەنگ
ئاوا سەر دەکا شەپۆلی تاسە و کانگای
بیرەوەریم
ئاوازێکی پایزی ڕەنگ
ژێی زویریم
دێنێتە .. دەنگ
****

وەکو گەلێک زامی سەختی
ئۆقرە و پشوو بەزێنی تر
کە دێن بۆ ڕەگی درەختی

ژیان و گیان
گەڵا سەوزەکانی تەمەن دەژاکێن
دەیتەکێنن
یان وەک گەلێک تالاوی پڕ
لە خورپەی جەنگ
کە دێن بە خوڕ
لە ئەستێرکی ماتەمینی
دەروووندا پەنگ ..
دەخۆنەوە
دەبن بە گڕ و گۆگرد و سووتەمەنی
وەک ژار و ژەنگ
خوێنی جگەر
دەخۆنەوە
****

لەدەم ئێوارەیەکی خۆر سەرە و ژێر دا
لە قەلەندەرخانەکەی کاکەی ..
فەلاحی .. جێنشینەکەی .. پیرەمێردا
کراسە ڕەش هەڵگەڕاوە
تۆراوەکەی
وەکو گۆیژە و
گڵەزەردە و خەمزە و قەیوان
سووتاوەکەی
کاکە " سۆران "
هەواڵی کۆچی ناوەختی شکانەوەی
پەلێکی بەرزی درەختی
مەحوی و باوکی تۆی ئەزیز و
سێبەرێکی ئێمەی زیز و

پەستی دامێ
بەڕاستی جامێک خەماوی خەستی دامێ
****

منیش برای خوشکی پیتی ووشەکەتم
منیش هاوبەشی خەم گەشی
گۆشەکەتم
منیش بۆ کۆچی ئەزیزتان
لێو شەکەتم
وەک شاگردی عەشقی مەحوی
لە خەڵوەتا
دڵ پەرۆشە خامۆشە بێ خەوشەکەتم
لە پرسەتا
شنەی فەرامۆشی هێنی حەوشەکەتم
خۆتان و کورد
خۆش بن بژین
هەتا .. هەتا

تێبینی :
ئەزیز: عەزیز خالید
سۆران : سۆران مەحوی ، برای " ئاگرین "
قەلەندەرخانەکەی کاکەی فەلاح : مەبەست چاپخانەکەی کاکەیە کە سەردانیمان دەکرد و کاکەش ڕۆژنامەی " ژین " ی ماوەیەک دەبرد بەڕێوە و هەندێ لە بەرهەمەکانی پیرەمێردی لە چاپ دەدایەوە کتێبخانەیەکیش بەو ناوەوە هەبوو.

نـەورۆز

١٩٧٣

وادوا پەڕەی ساڵنامەکەی
حەفتا و یەکی دوای بیست و شەش سەدەی نەبەرد
بە پەنجەی سەربەرزیمان هەڵ دەدەینەوە
لەسەر بەرگی پەیامەکەی زەردەشتی مەرد
ناوی مەزدە بە گوڵ پۆشتە دەکەینەوە
****
تارا لەسەر چاوی ئاسۆی
خوێناوی لادەدەینەوە
دەمی چرۆی
بەهاری نوێ
چڵی نەمامی ساڵی نۆ دەکەینەوە
ئاگری سۆز
لەسەر چیا و لەناو هەستا دەکەینەوە
گیانی شەهیدانی نەورۆز
شاد و ئازاد دەکەینەوە
جەرگی ڕەشی ئەهریمەنی خوای شەڕخوازی
بە ئاهەنگی یەکیەتی بەر دەدەینەوە
دەشنێیینەوە

دەنگ و ئاوازی ، ڕێبازی ، ڕێی شانازی
بە ئارایشتی تازەوە
لە سروودا .. دەڵێینەوە
لەگەڵ هێزی نەوەی کاوەی خۆشەویستا
ئاهەنگ دەکەین
نەورۆز دەکەین
جەژنی نەوەی نەورۆز و گیانی ئاوێستا
پیرۆز دەکەین
کوردستان شۆخ و شەنگ دەکەین
****
نەورۆز دەکەین
دژی هەموو چاو تاریک و ئەژدەهاکێک
کەوا هەور و تیر دەهاوێت
بۆ هەتاوێک
ووشەو ناوێک
خوێن و ئاوێک
خۆڵ و خاکێک
نەورۆزی من گوڵێکی سوری پیرۆزی میژوویيە
نە لەبن دێت
نە کۆن دەبێت
نە دەژاکێت

تێبینی :
ئەم شیعرەش سانسۆر قەدەغەی کردبوو بۆ ئەو دیوانەی چاپ نەکرا لە کاتی خۆی.

سەلام

١٩٧٠/٣/٣

ئەی فریشتەی هەستی پاک و ئاگراوی ..
هەڵبەست و پەیام
دیاریەکی پرشنگدارم .. بۆ هێناوی
بۆ یادی سەلام
****

وەک گزنگی ئاسۆی سەوزی چیای نەوبەهار
پۆشتە و ڕازاوە
وەک نەرگسی مێرگوزاری کەناری ڕووبار
گەش و پاراوە
****

وەکو بزە و زەردەخەنە و شنەی گوڵەباخ
جوان و نازەنین
وەکو شیلەی شەمەتلێنکەی شانەی درزی شاخ
بێگەرد و شیرین
****

وەکو بادەی کچی ڕەزی ئاشنای خەیام

ڕەنگ ئەرخەوانی
کە لە نوێنی بێدەنگیدا .. گیانی شێخ سەلام
سەیوان خەوانی
****

فریشتەکەم
ئەو دیاریەی کە پێشکەشی
سەر باوەشی
بزەی شیرینی تۆی دەکەم
بریتیە لە هەستێکی فراوانی
پڕ خۆشەویستی
بۆ هەستیارێک کە تەرخانی کرد ژیانی
بۆ کورد پەرستی
بۆ هوشیارێک کە نامرێت دەژی لە هەستدا
لەگەڵماندایە
وێنە و ناوی لە چوارچێوەی یاد وهەڵبەستدا
لە دڵماندایە
بۆ چالاکێک ڕاست و پاک بوو ، بۆ ڕووناکی
چرای ژیان بوو
بەر لە برای .. بەر لە دایکی .. بەر لە باوکی
هی کوردستان بوو
****

بیری وابوو کە کورد دەبێت بۆ سەربەستی
بمێنێ و بمرێت
کورد بە شیری کورد پەروەری و خۆشەویستی
پەروەردە بکرێت
****

ساوا لەسەر پشتی بێشکە بە کوردستانی
بپژێت زمانی

پشت و هێزی کرێکار و جوتیارانی
ڕەش و ڕووت و چەوساوە بوو
کە تروسکەی ڕووناکی یان
بە ستەمی زۆردارانی
خوێن مژانی .. قەمچی وەشێن
کوژاوە .. بوو
****

لە کاتێکدا کە پانتایی ئەم نیشتمانە
هەمووی ئاگر بوو
لە گشت لاوە دەستی هەڵپەی ئۆردووی بێگانە
شار و دێ گر بوو
****

لە پێشەوە زەبر و زەنگی
سوپای جەنگی ..
داگیرکەرانی عوسمانی
قەمە و نێزە ی کرد بە سنگی
کوردستاندا .. هەتاکوو توانی
هەر وەکوو جانەوەر چنگی ..
نینۆکاوی لە دڵ گیر کرد
دوژمنی کورد
بە هەزاران لاوی کردین بە قوربانی
بۆ مانەوە و پارێزگاری خۆی ئێمەی کرد
بە قەڵغان و سوپەر و پرد
****

کە پەیمانی کچی سیڤەر بە بەرۆکی کوردستاندا
ڕەوا نەبینرا
لە مەقەڵی کۆبوونەوەی کۆڕی لۆزاندا
ونجڕ ، ونجڕ کرا و .. برا و

ســـووتێندرا
داگیرکەری ئینگلیز دەستی پیسی هێنا
خاکمانی ئەوەندەی تر بریندار کرد
نقوومی کردین لە ناو خوێندا
واشی نیشان دەدا مافی چارەنووسی
دەپارێزێت بە پیلان و زمان لووسی
چەند کەسێکی خۆفرۆشی بە تەفرەدان
کڕی و خەڵەتان
کە مانەوە بە ڕووڕەشی
هەر تاوانبارن لە ئاستی مێژوومانددا
مێژووی کوردستان
****
ئەی گۆنا ئاڵ .. دیدەگەشی ئەرخەوانی
بە مێژوودا گەر بڕوانی
دەبینیت چۆن جانەوەری برسی دەمیان
تێ ژەنی بووین
بە کەڵبەی قین
سینە و دڵیان .. ئاژنی بووین
ئەم وڵاتە پارچە پارچە و وێرانە بوو
سەربەستیمان ، ئازادیمان
بچوکترین مافی ڕەوای نرخی ئادەمیزادیمان
دیل و بەند و
کلیلی لای بێگانە بوو
****
بەری ڕەنج و شان و بازوو بۆ زۆردار بوو
نرخی داواش دار و شەقی پەلامار بوو
ملەکەوە
سەری لە ژێر باری خەمدا

کەچ و داماو بوو
گۆیژەی شیرین
لەژێر باڵی ڕەشی تەمدا
دوور لە هەتاو بوو
پیرەمەگروون چاوی ڕەشی
لە فرمێسک و خوێناودا بوو
کوڕە کاژاو کوڵمی گەشی
لە ناو لیتە و قوڕاو دا بوو
سلێمانی هەناسەکەی لە تاسەدا پڕووکاو بوو
کەرکوک نۆبووکی ڕەشپۆشی ..
هیوا و دەزگیران خنکاو بوو
دوژمن دەیویست هەستی پاکی نیشتمانی
لەناو بەرێت لەگەڵ گیانی هەڵگرانی
****

بەڵام هەتا تین بە زەبر و زەنگ تر بێت
زیاتر خولیای ئازادی لە خەیاڵە
باڵندەی بەند تا قەفەزی تەنگتر بێت
زیاتر شەیدای بەربوون و شەقەی باڵە
سەلام دەستی دایە خامەی
بەرامبەر ناپاک
وەکوو شاگردێکی کاوەی
دژ بە ئەژدەهاک
****

لەگەڵ زام و سزای نەوەی خۆیدا ژیا
بە پێنووسی بیر و بڕوا چوو بە گژیا
لەگەڵ هەستی پیرەمێرد و بێکەس دا دەنگی
لە پێناوی ئازادیدا ئازا دەجەنگی
لەگەڵ تاق تاق کەرەی شەو دا

شەوان بێدار بوو
بۆ سەربەستی
گەرووی هەستی
لەگەڵ ئەودا ..
پڕ لە هاوار بوو
بە دەنگێکی دڵسۆزانە بانگی دەکرد
بۆ یەکیەتی و
برایەتی و
ژیانەوەی نەتەوەی کورد
****

سامی سیمای نەگریسی بت پەرستەکان
ڕای نەچڵەکاند ..
سەری بەرزی بە هیچ جۆرێک دا نە نەواند
بۆ بێ ویژدان
****

ئەی فریشتەی هەستی کوردی
هەڵبەست و پەیام
دیاری یەکەم پێشکەش کردی
بۆ یادی سەلام

تێبینی :
لە بیرەوەری یانزە ساڵەی کۆچیدا لە کۆڕێکدا خوێنرایەوە کە "ک هـ و ك "ڕێکی خستبوو.

لە یادی دوو سەد ساڵەدا

بۆ شەهید غازی فاتح وەیس

١٩٨٥

پێش ماڵ ئاوایی و هاتنی ئەم هەواڵە
هاتی بۆ هاوبەشی یادی دوو سەد ساڵە
سەڵاوی – قەڵات - ت هێنابوو بۆ کانێسکان
گوارەی - خانزاد - ت هێنابوو بۆ حەپسە خان
****

هاتی بۆ هاوبەشی یادی دوو سەد ساڵە
قەڵەمی حاجی قادر ت دابوو لە بیر
دیاری پاشای گەورەت هێنا بیدەی بە میر
پیرمامت هێنابوو بۆ گۆیژە و بۆ هەزارمێرد
دەنگی " موکریانی " ت پێ‌بوو بۆ " پیرەمێرد "
چەپکێ هەناسەت گرتبووە سنگ و ئامێز
گوڵی عەنکاوەت هێنابوو بۆ سەرکارێز
گڵی " کووران " ت هێنابوو " بۆ دەباشان "
باڵی " تەیراوە " بۆ چوارباخ بۆ حاجی‌حان
هاتی بۆ دیداری یادی دوو سەد ساڵە
ئارەقی گەرمی گەرمیانت نابوو لە کۆڵ
چرای زانست بە دەستەوە بۆ شانۆی هۆڵ
****

هاتی بڵێی

گیانی خانی و نالی و جزیری و مەولەوی
نەکەن .. نەوی
دەخیلتان بم قەڵەم بەدەستان کۆک بن ، کۆک
تیشکی گلێنەی سەرچاوەی
ڕۆشنیان بدەن لە بەرۆک
****

هاتی بۆ دیدەنی یادی دوو سەد ساڵە
پێش کۆچ و .. پێش گەیاندنی ئەم هەواڵە
هەتا بڵێی : -
ئەی شاری بەفر و ڕەشەبا و کرێوە و تۆف
شاری ڕەشپۆشان و خامۆشان و ئاخ و ئۆف
ئەی شاری کڵپە و بڵێسە و مەرگ و ئاگر
شاری شێخ مەحمووی نەمری مەشخەڵ هەڵگر
شاری کەریمی عەلەکە و ڕەنج و پەیام
شاری گۆران و شێخ نوری و حەمدی و سەلام
تۆ شوورا بوویت و شار بوویت و بووکی شاری
بۆ ئەژنۆی ئۆردووی بێگانە مشار بوویت و هەر مشاری
هاتی بڵێی
خۆشم ئەوێی
ئەی شار هۆ خەڵکی شار هۆ هوشیار
دەستم دامێنتان نەخلیسکێن بۆ ڕێی نەیار
نە لە کەنار نە لە بنار
نە لە گەرمیان .. نە لە کوێستان
بڕوا نەکەن
" نە بە پێکەنینی زۆردار ، وە نە بە هەتاوی زستان "
هاوار بکەن
زبانی کوردی ڕەسەنە و
ڕەوە پەپولەی ڕەنگینی

باڵ گرتووی سی و گەرووی خەمە
لە سەردەمە
درەختێکە ڕەگ داکوتاوی قووڵایی
مێژووی دێرین و سەردەمە
هی خۆیەتی و هەر دەمێنێ بێ کۆتایی
نە هی ڕۆمە و نە عەرەبە و نە عەجەمە
****

بەڵام داخەکەم دەنگت هات ، ڕەنگت نەهات
هەواڵی شەهید بوونت هات
وەکوو گەلێ کاتی تر هات .. بوو بە نەهات
بووی بە شەهیدێکی یادی دوو سەد ساڵە
هەتا هەتایە یادی تۆش کوڵمی ئاڵە

تێبینی :

لە " پاشکۆی عیراق "ی ژمارە ١٣١ لە ٤ / ٤ / ١٩٩٠ بە ناتەواوی بڵاو بۆتەوە.

لە نێوان دوو سەردەم دا

- ١ -

سەردەمێک بوو
ژیان باخچەی خۆشبەختی بوو
سەروەختی خۆشەویستی بوو
لە چاوان دا کینە و گومان
نە دەبینران
باو ، باپیران
وەکوو برای گیانی گیانی
ئەم بۆ ئەویانی دەڕوانی
****
ئەگەر هاتوو ، گەورە و بچووک
لەسەر شتێکی سادە و سووک
زویرییەک بکەوتایە نێوانەوە
نەیاندەهێشت بەسەریدا
راببورێت
زوو دەکەوتن بەسەریدا
یەک ، لە یەکتری ببورێت
کاتژمێرێکی نەدەبرد
ئەم چاو ، ئەو دەستی ماچ دەکرد

ئارایشتی ئاشتبوونەوە
شی دەکردەوە .. ئاڵۆزی
ڕابردوو ، لەبیر چوونەوە
دەبوو بە مایەی پیرۆزی
****

بەڵام ئەمڕۆ
خوا نەکردە لە ڕێ و بانا ڕێ بکەوێت
شانت بەر شانێک بکەوێت ..
یان دیدە بۆ خەیاڵێک شۆڕ بکەیتەوە
هاوشانەکەت وابزانێت
چاوی لێ مۆڕ دەکەیتەوە
یەکسەر خۆی بۆ ڕاپسکاندوویت
بۆکسێکی تێ سرەواندوویت
جنێو لەگەڵ
ئنجا دەمانچەی بەر باخەڵ
هەڵدەکێشرێت
ئافەرین کەڵ ..
کاتێک دەزانیت دەبێتە
هەڵا هەڵا
دوان یەکتریان داپڵۆسی
لە پێشەوە
بوتڵ و گڵاس بە یەکدادان
ئنجا شەق لە یەکتر هەڵدان
نەخەیر وا دەرهات بۆکسی
دەم بە چەقۆش .. !
- سەیرکە تۆش ! برادەری دەوری سەرخۆش
- ئەوە چی بوو ؟
- چی دەپرسی ؟

کارەساتێکە .. مەرگەسات
وا دای وەشاند
دای لە قەبرغە و دەفەی شان
خوێن چقەی بەست و
دایوەشاند !
- ڕاکەن زووکەن
ئەگەر بێتو نەشتکوژێت
بەدەسکەکەی
هێندەت پێدا دەکێشرێت
هەرچی لە مێشکایە بپژێت
****

جا ئەوەی لێکیان کاتەوە
خاک بە سەری
تا دوو هەفتەش
بە هۆش خۆیدا نایەتەوە
لەتاو سەری

٢

هاوڕێن و وا لە سەیران دان
لە گۆرانی و چەپڵە ڕێزان و
سووڕدان دان
دەخۆنەوە
لە لای خۆ خەم بە با دەدەن
بە گیانێکی ئاسوودەوە
دەڕۆنەوە
مرۆڤ دۆستێ فریای بۆ نارد
نەء نەگەیشت
گیانی سپارد

داخ بۆ دایکی هەناسە سارد
بۆ ئەو باوکەی سەردەمێ بوو
ژینی بێ خەم ڕادەبوارد

١٩٨٠

تێبینی :

ساڵی ١٩٨٠ ڕێکەوتی سەیرانێک بۆ سەراوی سوبحان ئاغا ، ناوەڕۆکی ئەم ڕووداوەم بینی و نووسیمەوە.

گوڵ نینۆک

که لـه کۆشنی پێشەوەی تـەنیشتی
چەپی خۆیدا
دەبم بـه هاوەڵی گـەشتی لێخوڕینی گـەڕێن و
زەردەخـەنـە و گفت و گۆیدا
ئـەوەی جێی ڕامان و سـەرنجه
بسکـەی سـەمای لـەره لیرەی گوڵنینۆکی
گۆجـەرگی سنگ و بـەرۆکی
دەست و پـەنجه
لـەسـەر " گۆرکه " ی کشێنـەری گـەڕێنـەکـەی
تیسکه نیگامی دەخسته
خولیای نـەرمه باز و لـەنجه
تۆوی حـەزێکی وای تێدا چاندم
که هـەرگیز ڕێ بـەخۆم نـەدەم
لـەگـەڵ " لێخوڕ " ێکی تردا
گـەڕان و گـەشتو گوزار گرێ بدەم

لـەندەن
٢٠٠٨

بلووس

١٩٨٩

جوانێک خاوەن بلووسێکی
پرتەقاڵی
گوڵهەناری تێدا چنراو
لە دایەرە
بوو بە بابەت و
نیشانەی دەمەقاڵی
کچانی چاو پێدا لکاو
****

نەسرین ووتی:
ڕەنگە دەسگیرانی دووری
کە دەبێتە کوڕە پووری
بۆی ناردبێت
بەخوا چاک دەخوا مشوری !
****

ئەڤین ووتی:
نەء من بینیم لەو کۆگایە
هەڵواسرابوو
دەبێت پەیوەندییەک هەبێت لە نێوانا

پێرێ نا بەسرپێری بوو
لە کاتی بانگی شێوانا
کچێکم بینی لەم دەچوو
بەرەو ئەو کۆگایەش دەچوو !

نەرمین ووتی :
بڕوا ناکەم کەس دڵی بێت
بلووسێکی گرانبەهای
وا ببەخشێت
ئەی بۆ ناڵێی لەوانەیە
لێی کڕیبێت

ڕووناک ووتی :
جا سەروچاوی خواتەوە
کێ بێزی دێت ..
ئاوڕیشی لێ بداتەوە !
خاتو پاکیز هەڵیدایە
ئەڤین ڕاست دەکا ئاوایە
کە پەیوەندی دڵدارییان لە بەینایە
منیش دیم خۆی کرد بە وێدا
یەک دوو چرپەی دا بە گوێدا
گوڵاڵە خۆی پێ نەگیرا و
ڕۆیشت بۆ لای
بۆ پیرۆزبایی و دوو ماچی ئەملاو ئەو لای
کە وەرامی پرسیارەکەی
هێنایەوە
هەر یەکەیان پەشیمانی
بۆ مایەوە

- ئەم بلووسە بە دەستی خۆی
چنیویەتی
بەری ڕەنجی
ماوەی دوو مانگ و نیویەتی

نموونەیە بۆ ڕەوشت و
دەست رەنگینی و
هونەرمەندی
بڕوای بە هەوڵ و کۆششی
خۆیەتی وبەس
نە پەیوەندیەکی بەستووە
بە کەسەوە و
نە دڵە ناسکۆڵەلەشی داوە بە کەس

لە دەزگایەکدا

لە دەزگایەکی گرنگی شاردا
لە ئامێزی کورسی و مێزێکی ساجی بریقەداردا

شۆخێکی پۆشتەی خەست ئارایشت و
قژ لە دوا بەستوو
گەردن زنجیری سێ لۆی سەرتاپا
لیرە ڕیز بەستوو
مەچەک دەرزەنێک بازن تا باسک
یەکتر ماچ کردوو
بە ناز دانیشتوو
لەگەڵ ئەو چەپکە گوڵەی تەنیشتی تەلەفوونەکەی
پێشبڕکێی دەکرد
جوانێک بوو ئێستاش نازانم بڵێم
لە چی و کێ لێی دەکرد !
****
لەگەڵ ڕۆژێکدا ، کزەی جەرگان دێ !
من و هاوەڵێک
کارێکی پەلە ئێمەی گەیاندێ
وامزانی ڕێزمان لێدەگرێت دەڵێت

فەرموون بەخێر بێن سەرچاوی خاتوون !
ئایا کارێکتان هەیە بۆی هاتوون ؟
چاوم بوو بە گوێ
هەتاکوو بدوێ
زاری هەنگوین هێن !
درەختە ئاڵتوون
****

بە پێچەوانەی بۆچوونم بە ڕووی
گرژ و مۆنەوە
ڕەفتارێکم دی ، نەمدیبوو لە هیچ
فەرمانبەرێکی تازە و کۆنەوە
ووتی : پێم ناڵێن ئێوە کێن و چین ؟!
لە کوێوە هاتوون ؟ لە یابانە وە
یان لە هیند و چین ؟
کێ ڕێگەی پێدان ؟
کوێر بوون ئەم ڕستەی :
" چوونە ژوورەوە قەدەغەیە " تان
بە دەرگاکەوە ، نەخوێندۆتەوە ؟!
فەرموون چۆن هاتوون ،
ئاواش، دەرەوە
زەنگێکی لێدا و بەسەر (بەردەستە)
داماوەکەی بەردەمیدا نەڕاند
بۆچی هێشتووتە بێنە ژوورەوە
ئێرە دایەرە و دەزگایە یان(خان) !
- ببوورە خوشکێ .. سکرتێرەی خان !
دەزانین بەگی بەڕێوەبەرتان
ئەم بەرگە گورگەی
کردۆتە بەرتان

سکاڵایەکمان لەسەر مێزێتی
سێ مانگە لە جێی خۆی نەبزواوە
ئەم نامەیەشمان بۆ بەڕێزێتی
لەلایەن خاوەن دەسەڵاتێکی
گەورەی شارەوە
بە سوور نوسراوە !
****

دەزانین بەبێ دەستیاو و بەرتیل
لەم شوێنە (مووش) ی سکاڵای کەسێک
بەگ نەبێ و پاشبەگ
لە تیل تیلێنا
لێی ناکرێ تیل

ڕاپۆرت

١٩٨٣

بڵێن بەو مارە بێ بارە
خشەی بێت و
فشەی بێت و
بنووسێت !
وەکوو زەمق و پەڵەی پارە
بە کاغەزدا
بلچکێت ، پیابنووسێت !
ئەگەر کەم لێم دواوە پێی
بڵێن .. با
لەمەودوا ، دانی دژواری
بەڵێن .. با
دەمی بێنێ و
لەبن پێمدا ، بنووسێت
بڕێژێت ژاری هێندەش پیا
بنووسێت!

ئەگەر هەر کول نەبوو ، با بەرگی بۆقی
بپۆشێت و بقیرێنێ بە - بۆقی -
****

دەڵێن مامر لە کاتێکدا
بەخۆی زانی لەجێی قازە
لەگەڵ لاساییدا چاوی
گەلێ ئاسایی دەرپۆقی
لەتاواندا ووتی (تۆبە) !
ئیتر نابم بە (هەو) .. تازە
****

ئەگەرچی هەر کەسێک کەندی
کە هەڵکەند بۆ کەسێک بۆ خۆی
دەبێتە قۆچی گۆبەندی
شکانی دەست و ئەژنۆی بۆی
****

ئەگەر - کۆڵ - کۆڵێ نەتوانێ
ئەوەی قازانجە زوو کۆڵ بات
نەوەک ڕووی کردە هەر خانێ
لەژێر پێی خانچیا مۆڵ بات
****

ئەوەی گوێ سووکە بۆ راپۆرت
ئەوەی بۆت بۆتە کۆسپ و قۆرت
دەبێت ڕۆژێک بە ئەژنۆیدا بکێشێت
بەڵام کەی ؟ کاتێک ئامبازی
دەبن ، ئای کوێی دەئێشێت !

شیعری گۆرانی

جوانێکی خەمبار
کیژێکی ناسک دیاری
خەندەی خاوێن دەکەیتە میوانداری
وەک دیاری
چاوەکانت پرشنگ و مەقامێکن
هەمیشە پەیامێکن
سروە و بزەی خۆشەویستی دەنێرن
شەتڵە ساوای باخی هیوا دەدێرن
کەچی هەندێ جار خۆت لام خەمبار دەکەیت
سروشت لێوبەبار دەکەیت

هەورم پێ دەگریەنی
وولاتم بێ وار دەکەیت

ئەی کیژە خوێن گەرمەکە
هەرگیز هیوای ڕەنگین لە دڵ دەر مەکە
هەرچی کۆسپە خۆڕاگربە بەرانبەری
حەیفە ژیان بە خەمەوە بەسەر بەری
تۆ نەونەمامێکی تازە چرۆ دەکەیت

بە دڵێکی فراوانەوەباوەشت
بکەرەوە بۆ دوارۆژی ڕوون و گەشت
لەگەڵ خۆتا درۆ نەکەیت
بە خواستەکانت هەر دەگەیت
بڕۆ بڕۆ بڕۆ
دەگەیت

هۆرەیەک لە بیابان دا

١٩٧٧

ئەگەر بێتو هەموو جیهان بپشکنم
وەکو گەڕۆکێکی شەیدای
گەشت و جوانیی
فریشتەکان باڵ بگرن و بێنە کنم
بە میوانیی
وەک ماجەللان بە ڕووی هەسارەی زەویدا
بسوڕێمەوە بە بەرزی و بە نەوی دا
هەر شەوەی لە چاوگەشترین
کۆچە و شار دا
لە دامێنی ڕەنگا و ڕەنگی
باخ و گوڵزاری سای شاخ وگوێ ڕووبار دا
لە خۆشترین کۆشکی زێر بەندی قەشەنگی
سەر مینای سەر بە ئاهەنگی
ڕازاوەترین کەنار دا
لە سەیرانگای دەم قەڵبەزە و
فوارەی دەم بە ئاوازە و
نزم و بەرز و
پڕ لە گەشە و بزە و مەزە و

غەز و بەز و
حەز و بزوێنی ئارەزوو
وەک قەڵبەزەی نیاگارا
شەربەت بکەم بە شەوگارا
پرشنگ بکەم بە پەلکەزێڕینەی نیگارا

ماچ نانی شێو بێت
پارشێو بێت
هی ناشتا بێت
هەر ساتەی دەستم لە دەست و
سەرشان و ناو باخەڵێکا
لەناو مەمی
نازدارێکدا لە گەشتا بێت
هەر ووچانەی لە هۆڵێکدا
قۆڵ وەک پشتێن
لە پشتا بێت
••••

لەسەر نیشتەی
نەرمەلۆکەی
بەرامبەری شانۆی سەما
لەژێر باڵی
بالێی ئەندام فریشتەیی
لە کۆمەکە ئاوازی ڕاز لە ناودەما
گیان هێنەرە جۆش و خرۆش بەشێنەیی
کوێم ویست بچم
لەندەن ، مۆسکۆ ، پاریس ، بەرلین ،
کشمیر ، وارشۆ ، بۆمبای ، پەکین

لەوێوە بۆ کام نەبینراو تێ هەڵبچم
بێجگە لەم بەهەشتەجێ گەشتە بە بڕشتەی
فریشتە پۆشتەکەی خۆمان
کە لە لای خۆم سەرگروشتەی
چیرۆکە و داستانە و ڕۆمان

ئەگەر ئەوم لەگەڵ نەبێت
هەموو گەشت و گوزارەکەم
بێ گیان و بێ هەست و مەبەست و بێ تامە
هەرگیزا و هەرگیز نامەوێت
بێ ئەو ئاهێکی ناکامە
نەخۆشیە و ژان و زامە
••••

ئیتر بۆچی بەدەستی خۆم
خۆم هەستی خۆم
ئاوارە کەم
سوێ و ژان بخۆم
ئەگەرچی هێشتا نەشچووم و
ناشچم بێ (تۆ) م
ئەوباڵی جێماوەکانم ، بێنە ئەستۆم
ئەگەرچی گەشتەکەم ئێستا ، ڕەنج کێشانە
بەیانیان زوو، لەگەڵ بانگ خورپەی هەڵسانە

لە بەغداوە بەرەو کارگەی (تێ ئاخنراو) ی فەلوجە
خۆ کێشانە و هەنگاو نانی پەلە و گورجە
تا ئێوارە و شەویش هیلاکی کار و ڕێ
بنووم و زوو هەستمەوە

جێ نەمێنم لە چاوەڕێ
لە هاوکار و هەستی هاوڕێ
●●●●

لەخەو هەستم ، بەڕاکردن هانا بردن
وەک سەربازی فەرمان پێدراو لە کاکی ئەفسەرەوە
بۆ لەش سووکی و مەشق کردن
تا ئەو شوێنەی هاوەڵەکانم وەستاون
بە بەرگی کار لەبەرەوە ،
ئەگەر جێش مام دەبێ دەستێ
زوو زوو هەستێ
چاوەڕێ بم گالێسکەیەک بۆم ڕاوەستێ
لەم بەرەوە
لە پردە ئاسنینەکە بپەڕمەوە و دام بەزێنێ ،
کاتەکانم بتەزێنێ
دیسانەوە چاوەڕوان بم
یەکێکی تر هەڵمبگرێ و
لە (عەلاوی) داماوان بم
ئنجا بیکوتم بۆ گەراج
ئامادە بم بۆ دانی ، باج
دیسانەوە چاوەڕێ بم تا پاسێ دێ
بە راوەستانی ڕێ و بانی
دابەزین و هەڵگرتنی وەکوو منی
ویستگەکانی شاروچکە و دێ
بە هێمنی
کاتێ دەزانم کاتژمێر دەبێت بە هەشت
یان کەمتر و زیاتر ئەویش بە پێی هەڵوێست
لێم دەکاتە دۆزەخ بەهەشت

دۆسێکەم بۆ پڕ پڕ دەکات
لە پرسینەوەی پڕ بە پێست ،

منیش دەبێت لە نووکەوە
لە خاڵێکی بچووکەوە
پیت و ڕستە بکەمە گوێ ی
تۆمارکەری گوێ سووکەوە
••••

بەڵام وا گوتمان جێ نەمام
من دەبێت زۆر لە پێش کاتەکەی ژواندا
ئامادە بم
ڕابوەستم
وەکوو نەمام
لە سوچێکی بێگومان دا
خۆ شۆفێری ..
ماندووی تووڕە و تۆسن فێری ..
کاتژمێری
دەقاو دەقە و
لەسەر هەقە و
کوڕی هەلە و
چاوی گەلە و
پەلەیەتی بتگەیەنێ و
بگەڕێتەوە بە پەلە ..
زوو سەرکەوە و
دەرگاکەشی سووک دابخرێ
ئەگەر نەتەوێ تووڕە بێ و یەخەت بگرێ
دەی ئنجا پیش بخۆرەوە و

مەدوێ و بڕۆ ..
کرێکار و فەرمانبەرانی بێزاری ڕێی هاتوچۆ
زۆربەیان بێ حەوسەڵەن و
چاو خەواڵوون
ماندووی نەحەسانەوەی دوێنێن
لە گیانی خۆیان وەڕس بوون
مەدوێ و بڕۆ
ئایەتولکورسی بخوێنن
وەر نەگەڕێن لەم (جادەیە)
هێڵی مەرگ ڕومادییە
شۆفێرەکەش خەوی نەیەت
ڕەتەڵ نەدات
وەک چۆن جارێک
دەم بەهارێک
سەرماو قولاتێکی پێداین
وێنەی مانگێکی چوار شەوەی
سوور هەڵگەڕاو
لە پێستی پشتا چاپکراو
تا دوو مانگیش
نەم دەتوانی ..
لەسەر (دەمەداس) بخەوم " ١ "
تا بەیانی
ئەمەش دیاری ..
پاسی پێخواسی وەرگەڕاو ،
••••

یادی ئەم گەشتە خەستانەی ئێرە نادەم
بە گەشتەکانی جیهانی تازەی سەردەم

هەناسەیەکی وولاتی خۆمان نادەم
بە هەزاران ماچی بێگانەی دەماو دەم
خۆ هەرچەندە
هەڵوەشاوە و دوور خراوەی
خاکی خۆمم
بەلام لەگەڵ هاوزامانم
هەواڵی ئازارەکانی کوردستانەکەم دەزانم

" ١ " دەمەداس : هلال

جیاوازی

١٩٨٠

" هەموو دڵێک دڵێک نیە ،
هەموو گوڵێک گوڵێک نیە "

ئەم دەستەواژەیەم سەلماند
کە گوێم لێبوو
کچێک ، دڵدارەکەی دەدواند

پێی دەفەرموو
لەو کچانە نیم شوو دەکەن
بە سۆپەر و مارسیدس و بەرازیلی

یان هەمەجۆر
ماڵ و سامان و هەڵپەی زۆر

هەرگیز ناتوانن من بکەن بە نێچیریان
هەرگیز نەی پێکاوم ، تیریان
••••
ئەو کچانەی کەوا دیلی

کەلەپچە و بازنە و ئەڵماس و
پێوەندی پاوانەی زێڕ و
بەسراوی لوولە زنجیر و
ملکەچی پشتێنی لیرە و
گۆبەرۆکن
لەگەڵ بیر و سەرنجی مندا ناکۆکن
ئەگەر دوورن
ئەگەر خزمن
کچە مامن ، کچە پوورن
خوشکیشم بن
ڕەوشت نزمن
ژەنگی نەفامی تێکەڵی
مێشک و هۆشن
خۆ فرۆشن
••••
جارێکی تریش کچەکە
ڕووی لە کوڕەکە کردەوە
ئەمەی دووبارە کردەوە : -
من دەیڵێم پێت
نوێترین جامبۆ و شۆفرلێت
بەدەورمدا فڕکەیان بێت
دڵم بۆیان دا نا خورپێت

دەیسەلمێنم بە کردەوە
هەر بە تەنها خۆتم دەوێت
با ڕوون و ئاشکرا بێت لێت

جەوهەری بازووی مەردانە و

کۆشش و ڕەنجی کوردانە و
جەوامێرانەم خۆش دەوێت
نەک شۆفرلێت ،

من دەمێکە خۆم داناوە بۆ پیاوێک
تێبکۆشێت
خۆی نەفرۆشێت
ڕەنج بدات بۆ پێناوێک
بۆ ڕزگاری نەتەوەکەی
کام ئازار سەختە بینۆشێت
نەک گەوجێکی گەمژەی بێ هونەری ..
پووچ
کڕنووشبەر بێ و دانەوێ و نووچ بدات ..
نووچ
من دڵی خۆم دەدەم بە هونەرمەندێک
نەک بە تەڵای
پڕ بە باڵای
گڵاوی دەوڵەمەندێک
گلا بێت و گەوزا بێت لە
مەیداندا
چاو سەرەو ژێر بژی لەناو
مەرداندا

گۆرانیەکی ماوەتی

ماوەت ١٩٧٤

{لەرەش هەرمیان } و لە {کانی بەردێ }
چەند جارێک بینیم دڵی بزواندم
بەڕاستی شۆخی و شەنگی لە خۆی دێ
تۆوی ئەڤینی لە ناخدا چاندم
••••
وەک بەفر و هەتاو پرشنگ دەبەخشێت
بە قژی زەرد و ڕوومەتی سپی
جەرگ و دڵ زامدار
دەکات بە کپی
••••
شاعیران کچی جوانیان خۆش دەوێ
خۆ منیش نەوەی شیعری بەسۆزم
لۆمەم ناکرێت نە لێرە و لەوێ
شی بکەمەوە خەمی ئاڵۆزم
••••
شیعر و جوان جووتن لە سوقراتەوە
بە ئاوازەوە پێکدا لکاون
دەستێک هاتبێت لێکیان کاتەوە
هەر پێنج پەنجەکەی یەکسەر شکاون

هەرزە

هەرچەند هێشتا هەرزە و کاڵیت
لە ڕوخسار دا هەر منداڵیت
بەڵام سیحرێکی نهێنیت
هەزارەها گەورەکچی شار دەهێنێت
قژی درێژی ئاوریشمین
بۆ گەردن و سینە و مەمت بۆتە پۆشین
لە سێبەریا بزە دەگریت
دڵی جوان پەرستان دەگریت
کاتێ کە تەلەفون زەنگی
لێدا و چوویت بۆ هەڵگرتنی
چەند لێت جوان بوو
قژ لادان و
ناسکە هەلاوی پڕ ناز و
پڕ شەرمنی
دەرکەوت کە زیاتر قەشەنگی ،
منیش ئەوەندەم لەسەرە
لە شیعرێکی ئاوازدارا
بڵێم ئەی فریشتە وەرە
لە جیاتی من باوەش بکە بە نازدارا